

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार

वर्ष ६, अंक ४(२)]

शनिवार, एप्रिल ५, २०१४/चैत्र १५, शके १९३६

[पृष्ठे ३, किंमत : रुपये २३.००]

असाधारण क्रमांक २२

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम.

अनुक्रमणिका

सन २०१४ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ९.—महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी	पृष्ठे
अध्यादेश	१-३

ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग

बांधकाम भवन, २५, मर्झबान मार्ग, फोर्ट, मुंबई ४०० ००१,

दिनांक ५ एप्रिल २०१४.

MAHARASHTRA ORDINANCE No. IX OF 2014.

AN ORDINANCE

FURTHER TO AMEND THE MAHARASHTRA VILLAGE PANCHAYATS ACT.

सन २०१४ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ९.

महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी अध्यादेश.

२०१४ चा **ज्याअर्थी**, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत (सुधारणा) अध्यादेश, २०१४ हा, दिनांक ३०
महा. जानेवारी २०१४ रोजी प्रख्यापित केला होता ;
अध्या. २.

आणि ज्याअर्थी, दिनांक २४ फेब्रुवारी २०१४ रोजी राज्य विधानमंडळाच्या पुन्हा भरलेल्या अधिवेशनात,
उक्त अध्यादेशाचे राज्य विधानमंडळाच्या अधिनियमात रुपांतर करण्यासाठी, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत (सुधारणा)
विधेयक, २०१४ (सन २०१४ चे विधानपरिषद विधेयक क्रमांक १) हे, महाराष्ट्र विधानपरिषदेने दिनांक २८ फेब्रुवारी
२०१४ रोजी संमत केले होते आणि ते महाराष्ट्र विधानसभेकडे पारेषित केले होते ;

आणि ज्याअर्थी, त्यानंतर महाराष्ट्र विधानसभेच्या अधिवेशनाची दिनांक २८ फेब्रुवारी २०१४ रोजी सत्रसमाप्ती झाल्यामुळे, उक्त विधेयक, महाराष्ट्र विधानसभेकडून संमत होऊ शकले नाही ;

आणि ज्याअर्थी, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ (२) (क) द्वारे तरतूद केल्याप्रमाणे, राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन पुन्हा भरल्याच्या दिनांकापासून सहा आठवड्यांचा कालावधी संपल्यानंतर, म्हणजेच ६ एप्रिल २०१४ या दिनांकानंतर, उक्त अध्यादेश अंमलात असण्याचे बंद होईल ;

आणि ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही आणि, यात यापुढे दिलेल्या प्रयोजनांसाठी, उक्त अध्यादेशाच्या तरतुदी अंमलात असण्याचे चालू ठेवण्यासाठी महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली आहे ;

त्याअर्थी, आता, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ च्या खंड (१) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्राचे राज्यपाल, याद्वारे, पुढील अध्यादेश प्रख्यापित करीत आहेत :—

संक्षिप्त नाव व प्रारंभ. **१.** (१) या अध्यादेशास, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत (सुधारणा व पुढे चालू ठेवणे) अध्यादेश, २०१४, असे म्हणावे.

(२) तो, दिनांक ३० जानेवारी २०१४ रोजी अंमलात आला असल्याचे मानण्यात येईल.

सन १९५९ चा अधिनियम क्रमांक ३ यामध्ये कलम ५४-१अ समाविष्ट करणे. **२.** महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम (यात, यापुढे, ज्याचा निर्देश “मुख्य अधिनियम” असा करण्यात आला आहे), याच्या प्रकरण तीन-अ मधील, कलम ५४-अ पूर्वी, पुढील कलम समाविष्ट करण्यात येईल :—

गाव आणि ग्राम-सभा यांच्याशी संबंधित विशेष तरतुदी.

“ ५४-१अ. कलम ४, ५ यांमध्ये किंवा या अधिनियमाच्या इतर कोणत्याही तरतुदींमध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, अनुसूचित क्षेत्रातील,—

(अ) या प्रकरणाच्या प्रयोजनार्थ गाव हे, सर्वसाधारणपणे, विहित केलेली असेल अशा रीतीने घोषित केलेल्या, परंपरा व रुढी यांनुसार आपले व्यवहार चालविणाऱ्या, एखाद्या जनसमाजाचा अंतर्भाव असणाऱ्या एखाद्या वस्तीचे किंवा वस्तीच्या गटाचे किंवा पाड्याचे किंवा पाड्यांच्या गटाचे मिळून बनलेले असेल ;

(ब) खंड (अ) अन्वये घोषित केलेल्या प्रत्येक गावाची एक ग्रामसभा असेल, ती ग्रामसभा, गाव पातळीवरील पंचायतीच्या मतदार यादीत ज्यांची नावे समाविष्ट असतील अशा व्यक्तींची मिळून बनलेली असेल, आणि पंचायत एक किंवा एकापेक्षा अधिक गावांची मिळून बनलेली असेल.”.

सन २०१४ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक २ याचे मागे घेऊन त्याचे निरसन व व्यावृत्ती.

३. (१) महाराष्ट्र ग्रामपंचायत (सुधारणा) अध्यादेश, २०१४ हा, याद्वारे, मागे घेण्यात येत आहे.

२०१४ चा महा. अध्या. २.

(२) अशा प्रकारे अध्यादेश मागे घेतला असला तरी, उक्त अध्यादेशाद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या मुख्य अधिनियमाच्या तरतुदींअन्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती किंवा कार्यवाही (काढण्यात आलेली कोणतीही अधिसूचना यासह) ही, या अध्यादेशाद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या मुख्य अधिनियमाच्या संबंधित तरतुदींअन्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती, कार्यवाही किंवा, यथास्थिति, काढण्यात आलेली अधिसूचना असल्याचे मानण्यात येईल.

निवेदन.

संसदेने, अनुसूचित क्षेत्रातील पंचायतींच्या संबंधात, संविधानाच्या भाग-नऊच्या तरतुदी लागू करण्याच्या हेतूने, पंचायतींच्या तरतुदी (अनुसूचित क्षेत्रांना लागू करणे) अधिनियम, १९९६ (१९९६ चा ४०) (ज्याचा संक्षिप्त निर्देश “पेसा” म्हणून केलेला आहे), अधिनियमित केलेला आहे. संसदेच्या उक्त अधिनियमास अनुसरून सन २००३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २७ याद्वारे, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम (१९५९ चा ३), याची सुधारणा करण्यात आली असून त्यात, अनुसूचित क्षेत्रातील ग्रामसभा व पंचायती यांकरिता विशेष तरतुदींचा अंतर्भाव असलेले एक स्वतंत्र प्रकरण तीन-अ समाविष्ट करण्यात आलेले आहे.

२. पेसानुसार, गाव हे, परंपरा व रूढी यांनुसार आपले व्यवहार चालविणाऱ्या, एखाद्या जनसमाजाचा अंतर्भाव असणाऱ्या एखाद्या वस्तीचे किंवा वस्तीच्या गटाचे किंवा पाड्याचे किंवा पाड्यांच्या गटाचे मिळून बनलेले असेल असे घोषित करता यावे आणि अशा प्रकारे घोषित करण्यात आल्यानंतर अशा प्रत्येक गावास एक ग्रामसभा असेल याची सुनिश्चिती करणे इष्ट वाटले. यामुळे लोकशाहीचे विकेंद्रीकरण खोलवर रुजण्यास आणि अनुसूचित क्षेत्रातील रहिवाशांचे वसतिस्थान बरेचदा दूरवर व विखुरलेल्या स्वरूपाचे असल्यामुळे पंचायत राज व्यवस्थेमध्ये, मर्यादित असलेला त्यांचा सहभाग, अधिकाधिक वाढविण्यास मदत होईल. यामुळे पेसाखालील ग्रामसभांना प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून, अशा गावांच्या ग्रामसभा, विकासात सहभागी होऊ शकतील, याची सुनिश्चिती होईल. या प्रयोजनार्थ, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम (१९५९ चा ३), याची तातडीने सुधारणा करणे इष्ट वाटले.

३. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नव्हते आणि उपरोक्त प्रयोजनांसाठी, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम (१९५९ चा ३), यामध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली होती, आणि, म्हणून, त्यांनी दिनांक ३० जानेवारी २०१४ रोजी, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत (सुधारणा) अध्यादेश, २०१४ (२०१४ चा महा. अध्या. २), प्रख्यापित केला होता.

४. त्यानंतर दिनांक २४ फेब्रुवारी २०१४ रोजी राज्य विधानमंडळाच्या पुन्हा भरलेल्या अधिवेशनात, उक्त अध्यादेशाचे राज्य विधानमंडळाच्या अधिनियमात रुपांतर करण्यासाठी, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत (सुधारणा) विधेयक, २०१४ (सन २०१४ चे विधान परिषद विधेयक क्रमांक १) महाराष्ट्र विधानपरिषदेने दिनांक २८ फेब्रुवारी २०१४ रोजी संमत केले होते आणि त्यानंतर, ते महाराष्ट्र विधानसभेकडे पारेषित करण्यात आले होते. तथापि, त्यानंतर, महाराष्ट्र विधानसभेच्या अधिवेशनाची दिनांक २८ फेब्रुवारी २०१४ रोजी सत्रसमाप्ती झाल्यामुळे उक्त विधेयक महाराष्ट्र विधानसभेकडून संमत होऊ शकले नाही.

५. संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ (२) (क) द्वारे तरतूद केल्याप्रमाणे, राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन पुन्हा भरल्याच्या दिनांकापासून सहा आठवड्यांचा कालावधी संपल्यानंतर, म्हणजेच ६ एप्रिल २०१४ या दिनांकानंतर, उक्त अध्यादेश अंमलात असण्याचे बंद होईल. म्हणून नवीन अध्यादेश प्रख्यापित करून उक्त अध्यादेशाच्या तरतुदींची अंमलबजावणी चालू ठेवण्यासाठी तात्काळ कार्यवाही करणे इष्ट वाटते.

६. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही आणि, उपरोक्त प्रयोजनांसाठी, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत (सुधारणा) अध्यादेश, २०१४ (सन २०१४ चा महा. अध्या. २), याच्या तरतुदी अंमलात असण्याचे चालू ठेवण्यासाठी महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली आहे, म्हणून, हा अध्यादेश प्रख्यापित करण्यात येत आहे.

मुंबई,
दिनांक : ४ एप्रिल २०१४.

के. शंकरनारायणन्,
महाराष्ट्राचे राज्यपाल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

एस. एस. संधू,
शासनाचे प्रधान सचिव.